Володимир Титор
викладач кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль
Ігор Кекіш
викладач кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ МИТНИХ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ У ПРОТИДІЇ КОНТРАБАНДІ

Складовою митної справи, відповідно до положень ст. 7 Митного кодексу України (далі – МКУ) [1], є запобігання та протидія контрабанді, боротьба з порушеннями митних правил.

Митні органи, протидіючи транскордонній злочинності, у взаємодії з іншими правоохоронними органами беруть участь у заходах, спрямованих на боротьбу, зокрема, з комерційними шахрайствами, підробками; незаконним переміщенням через митний кордон високооподатковуваних товарів (таких як сигарети та алкогольні напої), диких тварин; контрабандою зброї, ядерних матеріалів, зброї масового знищення, наркотиків та прекурсорів, предметів культурної спадщини, токсичних відходів.

Митний кодекс України не містить визначення правової категорії «Контрабанда», тому застосуванню підлягають положення спеціального з цього питання Закону – зокрема, ст. 201, 201^1, 201^3, 201^4, 305 Кримінального кодексу України (далі – ККУ) [2].

Митний Кодекс України націлює митні органи України на боротьбу тільки з порушеннями митних правил, стосовно ж контрабанди – на запобігання та протидію їй (ст. 544 МКУ). В результаті відповідно до положень ст. 216 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) [3] розслідування контрабанди, як злочинів, передбачених ст. 201, 201^1, 201^3, 201^4, 305 ККУ [2], не відноситься до повноважень митних органів, а покладається на слідчих органів безпеки, детективів органів Бюро економічної безпеки України або органів державного бюро розслідувань (відносно злочинів вчинених вищими посадовими особами держави).

Зауважимо, що порядок дій митної служби після виявлення нею правопорушень, що містять ознаки злочинів, передбачених статтями 201, 201^1, 201^3, 201^4 та 305 ККУ [2] та заходи, яких вона може вжити, не унормований на рівні національного законодавства, як цього вимагає Стандартне правило 9 Розділу 1 Спеціального додатку Н до чинної для України Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур [4]. При цьому органи державної влади, підприємства, установи, організації незалежно від форми власності зобов'язані згідно з ст. 11 Закону про ОРД [5] сприяти оперативним підрозділам у вирішенні завдань оперативно-розшукової діяльності. Прикладом такого сприяння є практика (алгоритм) дій посадових осіб митних органів в пунктах пропуску через державний кордон у зв'язку з

виявленням правопорушень, що містять ознаки злочинів, передбачених статтями 201, 201^1, 201^3, 201^4 та 305 ККУ [2].

Про кожний випадок виявлення протиправного діяння, що містить ознаки злочину, або може свідчити про їх вчинення (далі – ознаки злочину), посадова особа митниці, яка його виявила, негайно інформує старшого зміни, який, в свою чергу, невідкладно у телефонному режимі інформує:

– орган місцевого рівня досудового слідства Служби безпеки України;

– заступника начальника митниці відповідно до компетенції, а за його відсутності – особу, яка його заміщує.

Посадова особа митного органу, яка виявила ознаки злочину, до прибуття слідчого на місце події, зобов'язана:

– забезпечити охорону місця події;

– забезпечити збереженість можливих слідів рук на предметі правопорушення;

– вжити заходів, що унеможливлюють доступ сторонніх осіб до місця події та предмету правопорушення, витоку інформації.

З метою недопущення втрати слідів вчиненого правопорушення, до прибуття слідчого на місце події, посадова особа митного органу, яка виявила ознаки злочину, повинна здійснити фіксацію місця події за допомогою відео – та/або фотозйомки із наступним збереженням інформації на відповідний накопичувач.

На вимогу представника органу досудового розслідування, посадові особи митного органу зобов'язані передати наявні фото-, відео файли для долучення до відповідного протоколу. Посадова особа митного органу, яка виявила ознаки злочину, відповідно до вимог статті 207 КПК України [3], має право затримати особу:

– при вчиненні або замаху на вчинення кримінального правопорушення;

– безпосередньо після вчинення нею кримінального правопорушення чи під час безперервного переслідування особи, яка підозрюється у його вчиненні.

При необхідності затримання особи в порядку статті 207 КПК України [3] працівниками митних органів, вони негайно повідомляють про це особу, що затримується, а також одночасно повідомляють відповідних уповноважених службових осіб місцевого прикордонного загону, а саме старшого зміни прикордонних нарядів (телефоном).

Посадові особи митниці доставляють особу, затриману в порядку ст. 207 КПК [3], до спеціально визначеного місця найближчого підрозділу охорони кордону в межах ділянки відповідальності митного підрозділу. Під час доставляння затриманої особи і до моменту її передачі слідчому, уповноважена посадова особа підрозділу охорони кордону забезпечує охорону затриманого.

Під час затримання особи в порядку, визначеному статтею 207 КПК України [3] посадова особа митного органу має право здійснити тимчасове вилучення майна, визначеного частиною другою статті 167 КПК України [3].

Посадова особа митного органу, яка здійснила тимчасове вилучення майна повинна забезпечити його схоронність, унеможливити доступ сторонніх

осіб до нього. Тимчасово вилучене майно передається слідчому, про що ним складається відповідний протокол.

Викладена вище практика дій посадових осіб митних органів в пунктах пропуску через державний кордон у зв'язку з виявленням правопорушень, що містять ознаки злочинів, передбачених статтями 201 та 305 ККУ [2], зумовлює потребу її подальшої уніфікації та відповідної нормативно-правової реалізації на національному рівні.

Відтак для забезпечення ефективної взаємодії митних та правоохоронних органів України стосовно протидії контрабанді, вбачається доцільним:

1. Відповідно до положень Стандартного правила 9 Розділу 1 Спеціального додатку Н до Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур [4] унормувати на рівні національного законодавства порядок дій митної служби після виявлення нею правопорушень, що містять ознаки злочинів, передбачених статтями 201, 201^1, 201^3, 201^4 та 305 ККУ [2] та заходи, яких вона може вжити.

2. Здійснювати подальші дослідження зарубіжного митного правозастосування щодо протидії контрабанді з метою визначення загального підходу, який дозволить виявити та нівелювати потенційні інституційні ризики.

Список використаних джерел:

1. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. База даних «Законодавство України». ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/go/4495-17
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. База даних «Законодавство України». ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua /laws/show/2341-14
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. База даних «Законодавство України». ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text
4. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур: міжнародний документ від 18.05.1973 р. База даних «Законодавство України». ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/go/995_643
5. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-XII. База даних «Законодавство України». ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12